

היחס הנכון לקרבנות

הרב ירחם שמשוביץ
רב האוניברסיטה לשעבר באוקספורד (תשס"ז)
כיום מלמד בישיבת חורב בירושלים

אנו פותחים השבת בספר ויקרא, הנקרא גם תורת כהנים, מפני המקום הנרחב שיש בו לכל ענייני הקרבנות ועבודת הכהנים בבהמ"ק.

ואולם כאשר אנו מתבוננים במכלול ספרי התנ"ך, לא רק בחמישה חומשי תורה, אלא גם בנביאים, עולה לכאורה תמונה של יחס דואלי להקרבת הקרבנות. בעוד התורה נראית כמדברת בצורה חיובית על הקרבת הקרבנות, וכל סיפורי התורה שזורים באישים שהקריבו קרבנות, החל מקין והבל המקריבים קרבנות מעצמם, עבור בנוח שמקריב קרבנות להביע את הכרתו בכך שהצילו הקב"ה, וכתוצאה מכך מבטיח הקב"ה שלא יביא עוד מבול על הארץ, דרך האבות שמקריבים קרבנות שונים ועד לבני ישראל במצרים המצטווים מצוה ראשונה להקריב קרבן פסח ובעת קבלת התורה מעלים עולות ושלמים, ואז מצטווים על בניית המשכן שהנושא העיקרי בעבודתו הוא הקרבת הקרבנות.

כפי שכבר אמרנו גם מוקדש ספר שלם, תורת כהנים, המתייחס לסוגי הקרבנות השונים המוקרבים במשכן ובמקדש, קרבנות יחיד וקרבנות ציבור, קרבנות חובה ורשות, וכך נוצר הרושם כי הקרבת הקרבנות היא אבן השתיה, עליה מושתתת כל עבודת האל, עד כי אין מבלעדיה כלום.

מצד שני יחסם של הנביאים להקרבת הקרבנות הינה נראית הפוכה לגמרי. שמואל בשעת תוכחתו לשאול שלא עשה כמצווה עליו ולא הרג את כל העמלקי צאנו ובקרו אומר: "החפץ לד' בעולות וזבחים כשמוע קול ד'?" הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים". גם בתפלתו של שלמה בשעת חנוכת הבית הראשון, ובה הוא מונה את תפקידי בהמ"ק וייעודיו ומדבר על שירה ותפלה, אך אינו מזכיר את עבודת הקרבנות, למרות שכאמור רוב עבודת המקדש קשורה בהם.

גם שאר הנביאים מראים יחס שנראה כשלילי כלפי הקרבנות, אפילו בצורה חריפה עוד יותר. ישעיהו מוכיח את העם ואומר: "למה לי רוב זבחיכם יאמר ד' שבעתי עולות אילים וחלב מראים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי". ירמיהו מחרה אחריו ואומר: "למה לי זה לבונה משבא תבוא וקנה הטוב מארץ מרחק עולותיכם לא לרצון וזבחיכם לא ערבו לי". הושע מדגיש: "כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת אלוהים מעולות".

אולם, היות וידוע שאין נביא רשאי לשנות אפילו אות בתורה, אין להבין שנביאים אלו באו לגרוע מערכם של הקורבנות המצווים בתורה והסתירה והדואליות הזו, הינה רק לכאורה, וטעונה הסבר. שוב אנו רואים כי בקריאה סתמית של הכתוב, אנו עלולים להוליך את עצמנו שולל, אחרי הבנה מוטעית שנובעת מחוסר קריאה של מה שהתורה אומרת לנו, אלא מהשלכה של מחשבות ותפיסות עולם עכשוויות שמשפיעות על קריאתנו בתורה.

אף אחד מאותם הנביאים שהבאנו, לא שלל את עצם הקרבת הקרבנות, אלא את יחס המביאים את הקרבנות בשעת הקרבתם. הם יצאו חוצץ כנגד מחשבה כאילו הקרבן לכשעצמו יכול לעשות בשביל המקריב את העבודה לבדו. כאילו מספיק להקריב קרבן בלי שום עבודה עצמית, ובלי שום כוונה ורצון לשינוי מהותי בעצמות מביא הקרבן. כפי שאומר ירמיהו בצורה מפורשת: "הגנב רצוח ונאור והשבע לשקר וקטר לבעל ... ובאתם ועמדתם לפני בבית הזה, אשר נקרא שמי עליו ואמרתם נצלנו למען עשות את כל התועבות האלה?"

המערת פריצים היה הבית הזה?" כלומר, הקרבן לכשעצמו הינו דבר חיובי, אם הוא משרת את המטרה המיועדת לו. כאמצעי לקרבה בין האדם לבוראו. אך לא בהיותו מטרה בפני עצמה בעבודת ד'. הקרבן מיועד לכך שהמקריב ישפוך שיחו לפני קונו, בלב נשבר ונדכא. שיחשוב על מעשיו וברצותו להקריב עצמו לפני ד', מביא תחליף תחתיו. כפי שאומרים לנו חז"ל על הפס אדם כי יקריב מכם.

זאת ועוד, כוונתו של המקריב היא הקובעת את ערך הקרבן אותו הוא מקריב. יש והאדם מקריב תוך ציפיה להגשמה מיידית של בקשותיו (כפי שגם עם תחליף הקרבן מתרחש פעמים רבות שאנו מצפים לכך שסיימנו להתפלל על משהו ולכן אוטומטית הוא יקרה כפי שרצינו), ומקריב כיוצא ידי חובה בלבד, ואולם הקרבן יכול גם לבטא הכנעה בפני האל, והבנה והפנמה היותנו עבדא דקודשא בריך הוא. קרבן שכזה בא לא רק משום חובה, אלא כי נפשו של המקריב רוצה בכך.

את מה שאנו צריכים להרגיש ולעשות בעבודת הקרבנות מביע נעים זמירות ישראל במזמור נ"א: "זבחי אלוהים - רוח נשברה, לב נשבר ונדכה - אלוהים לא תבזה", הקרבן אינו בא במקום עבודת האדם על עצמו, וכאשר בא כקרבן חטאת ככפרה על חטאו, לא בא במקום חזרה בתשובה המלווה את הקרבת הקרבן.

לכן מדגישה התורה "אדם כי יקריב מכם קרבן לד'", ללמדנו שהעקר בהקרבת הקרבן היא ההקרבה העצמית: "אדם כי יקריב", צריך להיות "מכם", ואז ירצה כ"קרבן לד".

לתגובות: yeroham.simsovic@gmail.com